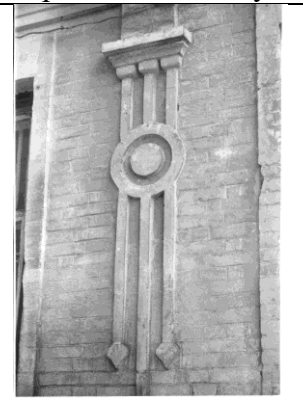


ІМ'Я & СИМВОЛ. САКРАЛЬНИЙ ЗМІСТ УКРАЇНСЬКОЇ АЗБУКИ

9. Символіка ідеограм

Перша частина акровірша розповідає про сакральний смисл Божественного слова [36 с. 219–250].

назва, число	літера	Історія, міфологія, значення
Перша частина акровірша. Число 9.		
Азь 1		Відповідник в кирилиці – А. Символ хреста або гебрейська א – Алеф перша літера гебрейської абетки. Знак з аналогічною назвою присутній також в інших семітських абетках (фінікійській, арабській та ін.). У давньогебрейській мові літера алеф позначала гортанну змичку, звук, практично відсутній в українській мові. У сучасному ізраїльському івриті літера «Алеф», зазвичай, не вимовляється. Назва літери походить від західно-семітського слова, символу бика. Накреслення літери походить від протосинайського зображення, на основі ієрогліфа, яким зображували голову бика. Позначає «Я». Бог, який промовляє до людини, повторює сюжет про неопалиму купину (Вихід 3: 14) ¹, але Костянтин переінакшує сюжет. Бог, який явився Мойсею, щоб звільнити єврейський народ від єгипетського рабства (Вихід 3: 8), тепер передає слов'янську азбуку Костянтину, оскільки лише Він може перекласти божественну мову, зберігши її сакральний смисл у слов'янському діалекті.  Перша літера повідомляє, що людина є Бог, тому що «вона є образом і подобою Божою». Старозавітний Ісайя говорив: «Азь есмь первый, азь въ вѣке». Літера позначає число 1, яке символізує «початок і кінець усіх речей», тобто є космічним й онтологічним центром. Має форму хреста: У давньому написанні літера «А» часто нагадувала хрест. Це символізувало, що людина («Я») несе свій життєвий хрест і є сполучною ланкою між земним (горизонтальна лінія) та небесним (вертикальна лінія). Ідеограма Азь як символ Трійці складається з трьох фонем. У зв'язку з цим позначається трьома вертикальними рисками, поєднаних горизонтальною. Центральна риска найдовша, оскільки позначає Небесного Отця. Трійця повернута вістями вниз, символізує божественну благодать, яка сходить на язичників. Схожі ідеограми зустрічаються на стінах будинків міста Черкаси, які мали захищати їх від злого ока і позначали благодать Божу, що сходить на родину (мал. 25). Мал. 25. Глаголичні абрєвіатури на черкаських будинках по вул. І. Франка (втрачено).

¹ Неопалима купина – це палаючий, але не згораючий терновий кущ, у якому Бог явився пророку Мойсею. Цей образ є одним із найвідоміших символів у християнстві, юдаїзмі та українській культурі. У християнстві кущ символізує Діву Марію, яка прийняла в себе вогонь Божества (народила Ісуса Христа), але залишилася неущожденою і непорочною.

Боуки 2		Відповідник в кирилиці – Б. Перевернута гебрейська ז. Знахідний відмінок від слова «боукъі» – буква. Букви священної азбуки втілюють мову Бога і стосуються образу Ісуса, який промовляє їх до народу. Числове значення літери дорівнює 2 і символізує Сина Божого. Ідеограма Буки – символ Сина і його подвійної природи: Бога – Людини. Ліва вертикальна риска Трійці, символ Сина, торкається землі. Символіка лівого пов'язана з людською / мінливою природою. Пор. із лівим у значенні як «ненадійного» і «земного». В іконописі зліва розташовується розбійник, який не покавсяся. У кінці еволюції людина має набути божественних ознак, що позначається відсутністю лівого відгалуження. З двох перших графем (аз і буки) слідує, що горизонтальна і вертикальна лінії – структурні частини глаголичного шрифту. Горизонтальна риска символізує землю, коли написана внизу; і небо, коли проведена вгорі. Вертикальна лінія символізує спадний чи висхідний рух: зверху вниз – з неба на землю; знизу вгору – із землі на небо. Аналогічні символічні інтерпретації існували у часи візантійського панування. Наприклад, вертикальна лінія пов'язувалась із сонячним променем і божественною силою, що виходить з Неба, горизонтальна – втілювала землю, горизонт, людей. Кут, який утворювався внаслідок перетину цих ліній, символізував місце зустрічі людини і Бога, неба і Землі (відповідає нулю у математичній системі координат). Коло символізувало вічність і безкінечність. Подібним чином монах Себа інтерпретує грецьку азбуку. Літера Z символізує небесне склепіння і землю, які поєднані невидимою колоною, P – позначає сходження Сина Божого на землю. Тому можемо припустити, що Костянтин користувався відомими методами, які існували за часів життя Себа.
Вѣдѣ 3		Відповідник в кирилиці – В. Можливо, походить з латинської V. Теперішній час від дієслова вѣдѣти – «знати». Позначає дію розуму і відповідає числу 3 – символу Святого Духа. Ідеограма графічно відображає голуба, який сходить з неба з розпростертими крилами: «Я бачив Дух, який сховався з неба з розкритими крилами» (Іоанн 1: 32). Крило – важлива тема Візантійської містики, тому Костянтин використовує його як ідеограму при складанні азбуки. Воно символізує дію Духа, завдяки чому сама людська душа стає крилатою. Символіка крила згадується у творах християнських містиків. У святого Григорія Ніського читаємо: «Як може хто-небудь піднятися до Неба, коли він не має небесного крила <...>. Людська душа має лише один спосіб піднятися до небес, це бути схожим на голуба, який літає». У Псалмах говориться: «Хто дав би мені крила, як у голуба! Я піднявся б і заспокоївся» (Псалом 54: 7). У графічному мистецтві християнських містиків крило складається з трьох частин і символізує три іпостасі Трійці, яка позначає втілення Бога Отця у Сина. Крило у Костянтина складається з двох кіл. Перше символізує Світло Сина, що сходить на землю; друге – людську душу, яка підноситься на Небо: «Світлом правдивим був Той, Хто просвічує людину, що приходить у світ. Воно у світі було, і світ через Нього повстав» (Іоанна 1, 9-10).

		Застосування кола є новим в азбуці, оскільки використання геометричних графем запозичене з іудаїзму. Костянтин переходить на більш плавний стиль, оскільки новозавітна азбука слов'ян втілює новий світогляд.
Глаголи 4		Відповідник в кирилиці – Г. Грецька Γ γ або гебрійська ל. Метафора Мови Христа. Костянтин мав вибрати між грецькими το ρημα – «мова», і logos – «слово», але зупинився на другому. Ідеограма. Символ складається з двох крил, одне розташоване у вертикальній, друге – у горизонтальній площині. Перше виражає сходження Божественної мови на Землю, інше – її розповсюдження між людьми.
Добро 5		Відповідник в кирилиці – Д. Грецька Δ δ або гебрійська ד. Значення морального добра: «Слава, честь і мир, тим, хто творить добро!» (Рим. 2: 1)]. Ідеограма: Крила перевернуті. Тут мова йде не про сходження світла, а розповсюдження його по землі, що є втіленням добра. З іншого боку, спостерігається цікава тавтологія, яку не помічають іноземні дослідники. Зокрема, добро може однаково позначати матеріальний світ (добро у значенні достатку) і світ духовний, тобто рису внутрішнього характеру.
Єсть 6		Відповідник в кирилиці – Е; Є; Э. Можливо, самаритянська /ge/. Дієслово «бути» ставить онтологічне питання: чи досконалою є людина? Відповідь відбита в ідеограмі літери: лише Бог є досконалим, тому тільки його образ можна зображувати довершеною фігурою у вигляді кола. Але тут мова йде про добро земного світу. Ідеограма. Людське існування розгортається у Всесвіті, воно не досконале, тому уявляється незавершеним колом. Так інтерпретує монах Себа півколо грецької літери σ (сігма) й ε (епсілон). Коло першої має отвір з правого боку, і символізує розповсюдження світла у мирському світі. Отвір глаголичної ідеограми знаходиться зліва. Ймовірно, Костянтин, у такий спосіб намагався уникнути схожості з грецькою літерою.
Живіте 7		Відповідник в кирилиці – Ж. Можливо, коптська Ⲫⲁ «жанжа». Від дієслова «живити», в смислі давати справжнє духовне життя (Іоанна 14: 6). «Я є Шлях, Істина і Життя» (Іоанна 6: 63); «Слова, які Я говорю вам, суть Дух і життя»; «В ньому було життя, і життя людей» (Іоанна 1: 4). Пор.: живот = утроба = д-р. треба = потреба (вживати) = потрібний (потрібний) = нужний = нужда = бідний (той, у кого немає життя) = убогий (той, хто не з Богом). Ідеограма. Крила схрещуються і складають грецький хрест – символ нового життя у Христі, завдяки розповсюдженню божественного Слова на Землі.
Сло 8		Відповідник в кирилиці – С. Можливо, Ϛ ϛ. Дослівно «дуже» – позначає остаточну перемогу духовного над мирським. Ідеограма: Крило розміщується над прямокутною землею.
Земля 9		Відповідник в кирилиці – З. Варіант Θ θ.

		Земля і люди, які живуть на ній, протиставляються небу: «Хай буде воля твоя як на землі, так і на небі» (Матф. 6: 10). Ідеограма. Одухотворена небесним крилом земля (чотирикутник) піднімається вгору до божественного неба. Глаголичне число 9: Це останнє одноцифрове число, межа перед десяткою (абсолютом). Це символ того, що земний шлях – це остання сходинка підготовки до чогось більшого.
Значення першої частини: $3 \times 3 = 9$. Текст акровіршу складається з трьох висловлювань: «Я знаю букви», «Мова є добро», «(Вона) дуже живить землю». Дієслово «знати» (другу букву вѣди) можна розуміти також як «дарувати». Бог дарує Костянтину азбуку, яка рятує слов'янські народи від язичництва.		

Далі буде.